

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Věra Šnévajsová

**Život a dílo regionálního autora 20. století –
Martin Strouhal**

Olomouc 2016

Vedoucí práce: doc. Mgr. Igor Fic, Dr.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité zdroje v seznamu na konci bakalářské práce.

V Mohelnici dne 20. 4. 2016

Věra Šnévajsová.....

Poděkování

Děkuji doc. Mgr. Igoru Ficovi, Dr. za pomoc a odborné vedení mé bakalářské práce. Také děkuji paní Mileně Kovářové a panu Martinu Strouhalovi za laskavé poskytnutí veškerých potřebných informací o svém otci, Martinu Strouhalovi.

Obsah

ÚVOD	6
1. ŽIVOT MARTINA STROUHALA	7
1.1. Dětství a dospívání	7
1.2. Profesní dráha	8
1.3. Rodina	8
1.3.1. Anna Strouhalová (Hamplová)	8
1.4. Sokol	9
1.4.1. Historie Sokola	9
2. DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA	11
2.1. Obrana národa	11
2.2. Zatčení	11
2.3. Základní informace o Osvětimi	13
2.4. Pobyt v Osvětimi	13
3. OSVĚNČIM	15
3.1. Okolnosti vzniku díla	15
3.2. Analýza díla	15
3.2.1. Prostředí	15
3.2.2. Život v táboře	16
3.2.3. Návrat	20
4. TVORBA A PŘÁTELE	22
4.1. Turistika	22
4.2. Neznámý poutník	22
4.2.2. Ludmila Losíková a „salón“	23
4.3. Další tvorba	25
5. OBDOBÍ PO 2 DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE	27
5.1. Veřejná činnost	27
5.1.1. Javoříčko	27
5.2. Život od 50. let 20. století	28
6. DALŠÍ OSOBNOSTI HANÉ	29
6.1. Karel Otáhal (1901-1972)	29
6.2. Jan Čep (1902-1974)	30
6.3. Otto František Babler (1901-1984)	31

6.4. Josef Koudelák (1906-1960)	32
6.5. Josef Vaca (1904-1966)	33
6.6. Alois Volkman (1937)	34
6.7. Hugo Šilberský (1920-1974)	35
6.8. Eduard Wondrák (1919-1996)	36
ZÁVĚR	38
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	39
ANOTACE	

Úvod

Hanácký region je známý jak svoji bohatou folklorní tradicí, tak i přírodními krásami. Z tohoto prostředí pochází mnoho více či méně známých osobností z oblasti umění. Někteří se zde narodili a zůstali kraji věrní celý život, jako například spisovatelé Josef Vaca či Jan Koudelák, jiní se přistěhovali během svého života a region si zamilovali. Z těchto osobností lze jmenovat například Petra Bezruče či O. F. Bablera.

Jedním z rodáků je i litovelský spisovatel Martin Strouhal, původem od Prostějova. O tomto autorovi jsem se dozvěděla teprve před zhruba dvanácti lety, kdy jsem v tehdejší zaměstnání potkávala spisovatelova syna, Martina Strouhala. Často vyprávěl o svém tatínkovi, jehož síla osobnosti a nezlomnost v boji s nelehkým osudem mne natolik zaujala, že jsem toužila získat o něm více informací. Proto jsem si život a dílo Martina Strouhala vybrala jako téma své bakalářské práce.

Je velmi málo tištěných i internetových zdrojů, které by se Martinem Strouhalem více či méně podrobně zabývaly. Většinu informací k této práci mi tedy poskytli potomci spisovatele, paní Milena Kovářová a pan Martin Strouhal, kteří trpělivě odpovídali na moje dotazy a také mě nechali nahlédnout do soukromého archivu, za což jsem jim neskonale vděčná.

Cílem této práce je podrobněji zmapovat život Martina Strouhala, obzvláště jeho odbojovou činnost během 2. světové války, jeho následné věznění v Osvětimi a analyzovat dílo *Osvěňčim*. Dále se chci zabývat jeho přáteli, v souvislosti s knihou vzpomínek na Petra Bezruče *Neznámý poutník*, ale i Strouhalovou další tvorbou. Nakonec chci uvést některé další osobnosti hanáckého regionu a zaměřit se na ty, které byli s Martinem Strouhalem nějak spjati.

1. Život Martina Strouhala

1.1. Dětství a dospívání

Martin Strouhal se narodil dne 11. 4. 1907 ve Zdětíně, okres Prostějov, jako nejmladší z pěti dětí. Měl ještě čtyři starší sourozence – Boženu, Františku, Jaroslava a Tomáše. Jeho otec, Martin Strouhal, byl domkařem. Zemřel velmi mladý. Matka se jmenovala Emerencie Strouhalová, rozená Klapková. Její neobvyklé jméno má dle vyprávění původ v době jejího narození, kdy krajem projížděl biskup Emerencius, který měl v tu dobu narozené děti pokřtít svým jménem. Živila se krejčovstvím a byla vyhlášenou bylinkářkou. Za Martina Strouhala se provdala dne 23. 7. 1895. Po smrti nejstarší dcery Boženy, která zemřela v pouhých dvaceti čtyřech letech, ještě vychovávali její dceru Štěpánku, o kterou její biologický otec nejevnil zájem.

Martin Strouhal navštěvoval obecnou školu v rodném Zdětíně, poté byl studentem vyšší zemské reálky v Prostějově. Aby nemusel do Prostějova denně dojíždět, bydlel tam u svého strýce Pavláka, který vlastnil krejčovskou dílnu. V ní byl velký stůl na rozbalování rolí látek, ve spodní části vybavený dřevěnou deskou sloužící pro jejich odložení. Na této desce Martin Strouhal po dobu studia spával. Poté přišlo na řadu rozhodování o budoucím povolání. Přáním jeho maminky bylo, aby se Martin stal farářem. On sám se jím již od dětství toužil stát. Jako dítě si na faráře dokonce hrával. Měl malý stoleček, na kterém měl rozloženou bibli. Odtud předčítal i kázal. Nakonec zůstalo pouze u dětských her. S přibývajícímí léty se dospívající hoch od svého snu postupně vzdaloval. Začal objevovat první kouzla zamilovanosti, samostatnosti a společnosti. Jinými slovy - toužil „žít“. K víře jej opět dovedla až těžká životní situace o mnoho let později.

Po studiu v Prostějově nastoupil jako účetní u firmy Baťa ve Zlíně. Tehdejší majitel si všiml jeho inteligence a šikovnosti, doporučil ho tedy ke studiu učitelství v Olomouci. Nejdříve navštěvoval tamní učitelský ústav, který v roce 1929 zakončil maturitou, poté studoval na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého. Tím začalo jeho budoucí poslání pedagoga, později ředitele a nakonec školního inspektora.

Již od studentských let vydával své básně pod pseudonymem Mars Ždětínský.

1.2. Profesionální dráha

V roce 1929 začal pracovat jako učitel na měšťanské škole, dnešní druhý stupeň ZŠ, nejdříve v Mladči, následovaly Nasobůrky, Střelice a Litovel. Tam se stal ředitelem místní dívčí školy. Martin Strouhal byl pedagogem přísným, ale spravedlivým. Byl pověstný tím, že nechal žáky, jimž hrozila dvojka z chování, předstoupit před tabuli a ke každému se obrátil s otázkou, zda chtějí dvojku či raději facku. I přes to, že měl v rukou velkou sílu, byla facka pro žáky mnohem menším zlem, než zhoršená známka z chování.

Jako náruživý skaut pořádal v letech 1945 až 1948 prázdninové tábory Junáků, které pojímal též jako školní výlety. Vedl oddíl s názvem „*Káňata*“. Jelikož byl jako pedagog velmi oblíbený, jeho prázdninové akce mívaly hojnou účast.

1.3. Rodina

Ještě za svého působení v obecné škole ve Střelicích se zamiloval do Anny Hamplové, se kterou se dne 30. 1. 1937 oženil. Po svatbě se manželé odstěhovali do Litvle, kde žili celý zbytek života. 28. 5. 1939 se jim narodil syn Martin a 15. 3. 1941 dcera Milena.

1.3.1. Anna Strouhalová (Hamplová)

Je důležité se o Anně Strouhalové zmínit obsírněji. Právě ona byla hlavou rodiny v dobách, kdy byl její manžel zavřený a veškeré starosti zůstaly na ní. Byla tou, bez jejíž podpory by se poté nemohl plně věnovat psaní. Je z velké části i její zásluhou, že vzniklo tolik publikací Martina Strouhala. Byla to právě ona, kdo nechal publikovat básnickou sbírku *Osvěncím*.

Narodila se 5. 6. 1916 ve Střelicích. Měla ještě dalších osm sourozenců. Pocházela ze zemědělské rodiny. Když se seznámila se svým budoucím manželem, měla již ukončenou měšťanskou školu v Uničově. Poté vystudovala Ústav hraběte Pöttinga v Olomouci, založený Emanuele Pötting-Persingem (1818 – 1898) v roce 1895 jako dívčí škola, jejímž vyučovacím jazykem byla čeština. Žádná návštěva Martina Strouhala, která vždy mohla trvat nejvýše půl hodiny, se neobešla bez přítomnosti nejen jejího otce, Jana Hampla, ale též řádových sester.

V druhé polovině čtyřicátých let vařila každé prázdniny na dětských táborech v Petříkově a Zlatých Horách. V roce 1951 nastoupila do práce. Nejdříve jako kuchařka v závodní jídelně,

poté jako vedoucí kuchařka ve školní jídelně na gymnáziu. Později pracovala jako vedoucí mlékárenské prodejny.

Rodina i přátelé na ni vzpomínají jako na vzdělanou, spravedlivou, energickou a pracovitou ženu. Byla členkou ochotnického divadla ve Střelcích, také však výborně tančila.

Zemřela dne 29. 12. 1997.

1.4. Sokol

Martin Strouhal byl oddaným členem Sokola. Celý svůj život zůstal věrný jeho filozofii, tedy hlavní myšlence dr. Miroslava Tyrše, že: *„Jde o výchovu člověka zdravého, otužilého, obratného a nebojácného, schopného překonávat překážky a současně i morálně a intelektuálně pevného, který se nebojí myslet vlastní hlavou, chápe své povinnosti k sobě, k svým bližním, ke společnosti, ve které žije, k národu, vlasti a lidstvu vůbec. Takový člověk je tolerantní, ale dovede stát pevně za svým přesvědčením a je ochoten se pro ně angažovat.“*. (Sobotík, 2002, s.4)

Byl velmi zdatným sportovcem. Jeho manželka vzpomínala, jak se o něj vždy bála, když na zábradlí propasti Macocha předváděl lidem stojky.

1.4.1. Historie Sokola

Tělocvičná jednota pražská, později přejmenovaná na Sokol Pražský, nyní Česká obec sokolská, byla založena 16. 2. 1862 na podnět dr. Miroslava Tyrše a Jindřicha Fügnera. V témže roce bylo založeno dalších osm jednot na venkově. První sokolský prapor namaloval Josef Mánes a Karolína Světlá se stala matkou tohoto praporu.

Vlastenecky zaměřený Sokol se stal symbolem národního sebevědomí. Není tedy divu, že několikrát došlo ke zrušení jeho činnosti, jelikož se stal v jistých dobách „nepohodlnou“ organizací. Nejdříve byl zakázán za první světové války v roce 1915, poté nacisty v roce 1941. V roce 1948 následovalo začlenění do „sjednocené tělovýchovy“. Nakonec nevyšel ani pokus o jeho obnovu v roce 1968. Úspěšnou dobou pro znovuoobnovení Sokola se stal konec vlády komunistického režimu a v lednu 1990 mohl tedy opět započít svou činnost.

Sokol zažíval největší slávu v meziválečných letech, tedy v letech 1918 – 1938, kdy měl nejvíce členů ve své historii. Mezi nimi byly také významné osobnosti politického života, například prezidentové T. G. Masaryk a Edvard Beneš.

2. DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA

Druhá světová válka tragicky zasáhla do života milionů lidí. Mnoho z nich se aktivně zapojilo do domácího odboje. Jednou z těchto skupin byla Obrana národa, jejímž členem byl, jako člen Sokola, i Martin Strouhal. Jeho odbojová činnost spočívala v obstarávání jak peněz na odboj, tak i zbraní, které ukrýval, ale i v organizování národních výborů. Též napomáhal lidem s útekem do Polska. Šíření protinacistických letáků bylo další z jeho činností. Ta se mu později stala osudnou.

2.1. Obrana národa

Obrana národa byla jednou z prvních protifašistických skupin, která vznikla na území Protektorátu Čechy a Morava v roce 1939. Jejími zakladateli a zároveň vedoucími členy se stali příslušníci bývalé československé armády, kteří se připravovali na převzetí moci prostřednictvím vojenského povstání. Struktura této „*armády v podzemí*“ byla tedy vojenská. Její součástí však byli i legionáři a členové Sokola.

V rámci Obrany národa působili též tři významné osobnosti protifašistického odboje, Josef Mašín, Josef Balabán a Václav Morávek, tzv. „*Tři králové*“. Ti byli gestapem odhaleni a za svou činnost zaplatili životem.

Obrana národa však neunikla odhalení gestapem, které postupně zatýkalo a popravilo mnoho jejích členů. Vše vyvrcholilo neúspěšným atentátem na zastupujícího protektora Reinharda Heydricha v roce 1942, po kterém byla zničena i zbylá část skupiny.

Někteří členové však zůstali neodhaleni a na přelomu let 1942 a 1943 se připojili k právě zformovanému Přípravnému revolučnímu výboru, který v roce 1944 postihl stejný osud jako Obranu národa.

2.2. Zatčení

Martin Strouhal byl za tuto svoji činnost zatčen celkem dvakrát. První zatčení se odehrálo 15. 10. 1940 pro podezření z velezrady a propuštěn byl 24. 10. 1940. Podruhé byl zatčen při tzv. „sokolské akci“ v noci ze 7. na 8. 10. 1941. Té noci gestapo zadrželo téměř všechny účastníky sokolského odboje. Důvodem bylo nalezení důkazů o šíření protinacistických letáků, kdy gestapo našlo při prohlídce domu uhlové papíry, tak zvané kopíraky, které používal

k jejich rozmnožování. Tyto kopíráky schovával v kůlně za trámy, přesto je však vojáci našli. Nejdříve byl s ostatními zadrženými převezen do nacistické policejní věznice v Brně na Veveří. Následně byl jako politický vězeň deportován do Osvětimi, odkud se vrátil 12. 5. 1942.

Tuto cestu popisuje v básni *Odjezd* sbírky *Osvěncím*:

*To bylo smutné ráno,
jež se nám hlučně nabízelo
po neprospané noci.
Nástup ve tmě,
povely, hlášení,
tiché loučení s temnými baráky
v Brně, na Veveří,
v nichž zbyla ještě hrstka kamarádů
a krásné večery,
plné slibů a plánů budoucnosti,
bratrství slova a skutků
a kamarádství kriminálních bojovníků,
trpitelů a mučedníků.
...
A píseň železných kol,
jež rytmickými nárazy
měřila rychlost svou i čas,
jak blížící se bouře
duněla v sluchu mém,
byla tou písní tajemnou,
již Smrt jen vyvoleným zpívá...*

(Strouhal, 1945, s. 13-14)

Všichni se museli vyrovnat s novou realitou svého života. Realitou, o jejíž krutosti sice věděli, ale ani vzdáleně si nedokázali představit její dopady v tvrdé skutečnosti.

2.3. Základní informace o Osvětimi

Počátky jednoho z nejhorších koncentračních a vyhlazovacích táborů spadají do roku 1940, kdy byl kapitán SS Rudolf Hess jmenován velitelem tábora a dohlížel na jeho výstavbu. Osvětim (polsky Oświęcim, německy Auschwitz) je městečko v jihozápadním Polsku, v té době v područí německého Horního Slezska.

V bývalých polských kasárnách byl nejdříve postaven základní tábor, později nazvaný Auschwitz I, kam byli první polští vězni přivezeni 14. 6. 1940. Nad hlavní bránou lze spatřit známý nápis „*Arbeit macht frei*“. Počet vězněných lidí kolísal od patnácti do více než dvaceti tisíc.

Druhou a největší částí byl tábor Auschwitz II, postavený v roce 1941 na místě vesnice Březinka (polsky Brzezinka, německy Birkenau) nedaleko Osvětimi. Zde bylo vězněno více než devadesát tisíc lidí. Udává se, že 90 % obětí, což je asi jeden milion lidí, zemřelo v Birkenau.

K těmto táborům náleželo v letech 1942–1944 dalších více než čtyřicet pobočných táborů, kde byli vězni zotročováni k práci pro německý průmysl. Největším z nich byl tábor Auschwitz III, postavený v nedalekých Monowicích (německy Monowitz), též zvaný Buna. V tomto táboře vězni pracovali ve zřízené továrně I. G. Farben, která se orientovala na výrobu syntetického kaučuku. Tyto pracovní tábory byly izolovány od okolního světa ostnatým drátem a též byl zakázán veškerý kontakt zvenčí.

2.4. Pobyt v Osvětimi

Martin Strouhal o svém pobytu v Osvětimi velice nerad mluvil. Z jeho vyprávění se lze dozvědět pouze několik kusých informací. Mnohé však můžeme zjistit z jeho básnického díla *Osvěňčim*, psaného jako soukromý deník v době věznění v koncentračním táboře. O jiných okolnostech se lze naopak pouze domnívat.

Z básně *Brána jha*, ve které se zmiňuje o nápisu „*Arbeit macht frei*“, lze odvodit, že pobýval v části Auschwitz I:

*Dva světy dělí ocelová brána,
svět žalu, bídy a svobody ráj,
mezníky obou tvoří brány hrana
a na ní nápis: „Arbeit macht frei!“*

...

(Strouhal, 1945, s. 43)

V Osvětimi mu bylo přiděleno vězeňské číslo 21.317, jak píše ve své básni *Už nejsem člověkem*: „...*Už nejsem člověkem, číslo jsem jen prosté, jednadvacet tisíc tři sta sedmnáct...*“ (Strouhal, 1945, s. 20).

3. OSVĚNČIM

3.1. Okolnosti vzniku díla

Básnická sbírka *Osvěncim* vznikala během autorova pobytu v Osvětimi. V místě, kde pojem „člověk“ dávno ztratil svůj význam, kde se život změnil v pouhé přežívání, kde jméno a důstojnost byly nekompromisně udupány botou nacistického vojáka a překryty vězeňským číslem degradujícím lidskou bytost na pouhý kus inventáře.

Martin Strouhal se s krutým děním kolem sebe vyrovnával tím, že si vedl deník ve formě básní, psaných tajně na kousky toaletního papíru a pečlivě ukryvaných před hlídači. Později se mu podařilo tyto básně propašovat z koncentračního tábora zašité ve starých botách. Díky tomu mohla být sbírka *Osvěncim* v roce 1945 vydána.

3.2. Analýza díla

Kniha je souborem třiceti dvou lyrických básní mapujících jeho nedobrovolný pobyt v Osvětimi od samotného příjezdu až po cestu domů. Autor ji věnoval „*Památce osvěncimských mučedníků a trpitelů*“ (Strouhal, 1945). Básně lze rozdělit do několika skupin. Na ty, které popisují okolní prostředí, krajinu, a na ty, jež popisují autorův život za branami koncentračního tábora, utrpení nad osudem svým i ostatních a nad ztrátou kamarádů a ty, v nichž vyjadřuje svoje touhy, víru v Boha, v život. Poezie protkaná smutkem však v sobě nese stopy naděje a optimismu. Autor věřil v dobrý konec. Nenechal se zlomit tíhou bezvýchodné situace. Síla jeho osobnosti a skvělá fyzická kondice mu nakonec umožnily přežít tato muka a vrátit se domů, byť s podlomeným zdravím, zato však živý.

3.2.1. Prostředí

V úvodu autor popisuje polskou krajinu, jejíž krása je zahalena rouškou všudypřítomného utrpení. Krajinu, kterou člověk ocení jako turistické místo, nyní však poznamenanou lidskou zrůdností. Krásku, jež člověka ukolébá svým vzezřením, avšak poté jej nechá na vlastní kůži pocítit svou vražednou krutost. To vše je Polsko, jež se má na nějakou dobu stát jeho „domovem“.

Tam pod horami...

*Tam pod horami
pod beskydskými
ve smutku zahalena leží země;
bolest v ní kvete rudým květem,
dech hrůzy rozvívá užaslým světem
a trpce mluví ke mně...*

...

(Strouhal, 1945, s. 11)

Z citované ukázky je patrná tíže okolního prostředí dopadajícího na člověka útrpně se sklánějícího pod neúnosným břemenem osudu, jemu vnuceného. Osudu s obrovským nápisem „*Memento mori*“, s nímž nezbyvá než bojovat.

3.2.2. Život v táboře

Samotné věznění v koncentračním táboře se neslo ve znamení ponížení, degradace osobnosti, fyzického i psychického strádání. Všem bylo odepřeno právo na své jméno, jež jako poslední v této situaci ještě dělalo člověka člověkem. Bylo nahrazeno pouhým číslem zaměňujícím lidskou bytost za nepodstatnou věc. Již toto dosti vypovídá o životě, lépe řečeno „přežívání“, vězněných lidí, kteří si mnohokrát museli sáhnout až na dno svých sil, aby odolali osudu smrti, stále se vznášejícím nad jejich hlavami. Mnohé tento osud přemohl, mnohým se mu však podařilo odolat.

Alespoň částečně si též lze představit tamní kruté podmínky z vyprávění Martina Strouhala. Kromě nemocí a vyčerpání z těžké dřiny, všichni strádali hlady. Autor vzpomínal, jak si kolem pasu omotávali drát, na který si tajně napichovali brambory, které museli sbírat na poli, a ty poté jedli syrové. Z básně *Modlitba* lze vyčíst, těžko si však představit, onu nezměrnou touhu po kousku jídla:

...

*O jedno prosím, Bože můj,
o jedno na zemi,
stůj při mně, Bože, při mně stůj,
dej, Bože, chleba mi!*

...

*Hlad, Pane, mám, hlad věčný, věř,
však Ty to jistě víš,
hladem se ze mne stává zvěř,
ó, kéž jej utišíš!*

...

(Strouhal, 1945, s. 56-57)

Nejen úryvek, ale již samotný název, vystihuje sílu myšlenky. Člověk se v těžkých chvílích modlí k tomu, po čem nejvíce touží. Jak nepředstavitelně mocný je pocit člověka trpícího hlady. Člověka, jenž v tu chvíli nesní o ničem jiném, než o kousku chleba. Stejně tak u Martina Strouhala narůstá víra v Boha a v sílu modlitby. Ač tuto víru v mladických letech odsunul na vedlejší kolej, nyní nastala doba, kdy se k ní opět vrátil a stala se hlavní součástí jeho života. Jak sám vyprávěl, jeho víra byla natolik silná a přesvědčivá, že se k ní díky němu uchýlili i ostatní spoluvězni, mnozí z nich do té doby ateisté. Stala se jim jedinou útěchou, prostředkem boje proti stávajícímu způsobu života, jediným prostředkem svobody, který jim nikdo nemohl vzít. Dávala jim sílu překonávat všechna příkoří. V některých situacích se víra stává vším, co člověk má. Jeho jediným bohatstvím. Tyto okolnosti pak znásobují její sílu.

Věznění lidé byli nuceni k velmi tvrdé robotě, jak Martin Strouhal popisuje v básni *Já*:

...

*To jsem já,
pouliční metař,
zedník z povolání,
posunovač vlaků,
zahradník a krejčí,*

vozič písku, hlíny,
kamení a vápna,
nosič rour a cihel,
vápna, tašek a cementu,
lepenky a trámů,
desek, latí, cihel dutých,
hasič vápna,
odborník v dřevě,
stavěč baráků a kolejnic,
cementář a kotlář,
čistič oken, chodeb,
zloděj brambor,
a co bych povídal dál,
heftling – všeučel,
ježž ze mne nový řád udělal.

...

(Strouhal, 1945, s. 48)

Autor v této básni dále popisuje, jak dostával k snídani tři loky čaje, k obědu pak čtvrt litru a k večeři „*šlichtu z brukve žluté*“ (Strouhal, 1945, s. 51). Kterak poté jde do práce „*v taktu naší kapely*“ (Strouhal, 1945, s. 49). Unavený, promrzlý, často bitý, plný vši a trpící svrabem, „*jež z lásky mi koncentrák věnoval*“ (Strouhal, 1945, s. 49). Hlad tak velký, že byl nucen kvůli němu krást, což pro člověka pevně morálně zásadového bylo opravdovým ponížením. Přesto všechno se však stále vidí jako věčný optimista díky své víře.

Ve svém díle také neopomněl vzdát hold společně vězněným kamarádům, například Dr. Janu Zatloukalovi, jemuž věnoval báseň *Čarovné noci* (Strouhal, 1945, s. 33-34), Dr. Antonínu Hřebíkovi v básni *Strach* (Strouhal, 1945, s. 53), Ondřeji Čapkovi v básni *Nezapomeň* (Strouhal, 1945, s. 72-73). Na zemřelé přátele vzpomíná též básní zvanou *Mrtvým kamarádům* (Strouhal, 1945, s. 61-62), která končí verši:

...

*Za nový svět a řád jste krev svou dali,
za svět a řád, jenž v srdcích našich dříme;
snad živí ocení, pro co jste umírali,
snad láskou společnou nový svět postavíme...*

(Strouhal, 1945, s. 62)

Těžký osud, společný všem, některé lidi rozdělil, jiné zase dokázal spojit. Přátelství bylo na tomto místě tím nejcennějším, co člověk měl. Potřeboval mít někoho, komu může věřit, na koho se může spolehnout a kdo ho nikdy nezradí. V situaci, jaká v tu dobu vládla, bylo velmi těžké takového přítele najít. Strach o život a hlad dokáží mnoho lidí ovlivnit natolik, že nakonec sleví ze svých zásad. Vždyť i sám Martin Strouhal se musel snížit ke krádežím, aby sehnal alespoň trochu jídla. Nic ho však nedokázalo přimět k tomu, aby zradil. Měl štěstí, že takových lidí tam bylo více. Mezi nimi si našel několik opravdových přátel na celý život, jako byl například akademický malíř, žák Maxe Švabinského a šenovský rodák, Vilém Wünsche (1900–1984).

Přátelství však nebylo všemocné. Všechna příkoří se na Martinovi Strouhalovi podepsala nejen fyzicky, ale také psychicky. Ve svém díle se vyznává z touhy zemřít, která ho často přepadala. Na druhé straně se statečně držel při životě sněním o svobodě, touhou žít a bojovat se svým údělem. Ale též vírou v konec neutuchajícího zotročování pod nadvládou německých vojáků. Nejsilnějším motivem však pro něj bylo opětovné setkání s rodinou. Když byl odvléčen do Osvětimi, zanechal doma dvě malé děti, které více, než cokoliv na světě, toužil vidět vyrůstat. Toužil po tom, aby poznaly svého otce.

Touha je též název jedné z jeho básní. Je únikem z kruté reality. Sen o kráse hvězd, tolik nezbytného světla života:

Jak rád bych ukryl do svých dlaní

jas hvězdy letící, který oči raní.

Bloudil bych nocí, unaven, bosý,

hledal bych hvězdu svou v kapičce rosy.

A každé hvězdě šel bych vždycky vstríc

a jasem jejím svou bych zjasnil líc.

A jasem tím, jenž kvete v srdci hvězd,

chtěl bych i já v temnotě duše kvést,

se srdcem smutným si jako hvězdy hrát,

a něhou tiše kvést a tiše umírat....

(Strouhal, 1945, s. 25)

Citovaný text je vyznáním autora o svém snu a touze být na jiném místě, plném naděje, světla a bezstarostnosti. Tam, kde neexistuje bolest, ani žal. Je ochoten za svým snem jít kamkoliv, třeba i bosý. Touží po kousku světla, které by rozjasnilo jeho duši, topící se v temnotě osvětlimského teroru. Báseň je ukázkou snahy o únik z reality. Je obranou proti nástrahám krutosti jiných. Z ukázky je patrné, že autor by se spokojil i s málem: „...hledal bych hvězdu svou v kapičce rosy...“. I ona malá kapička znamená víc, než celé moře. Ve svitu hvězdy je ukryto vše, co autorovi chybí, a to láska rodiny a svoboda.

3.2.3. Návrat

Dne 12. 5. 1942 se mu podařilo vrátit se domů. Okolnosti jeho návratu jsou dodnes zahaleny tajemstvím. Sám Martin Strouhal nikdy o tom, jak se odtamtud dostal, nemluvil. Jeho cestě z Osvětimi je věnována báseň *Posel*:

Já, Čechové, vleku se z Osvěňčima!

Sám umíraje, mrtvých pozdrav nesu...

...

Já opustil je, ne však zradil!

...

(Strouhal, 1945, s. 70-71)

Jeho rodina dodnes vzpomíná, jak vystoupil z vlaku oblečený do vězeňského šatu, zesláblý, vyhublý, s podlomeným zdravím. Dlouhodobé hladovění mělo za následek, že

po několik dalších týdnů, kdy byl v rekonvalescenci, mohl jíst pouze ovesnou kaši. Jeho přítelkyně, básnířka Ludmila Losíková, mu v dopisu ze dne 5. 11. 1945 napsala:

*„Tys mrtvým byl –
ty z mrtvých vstal,
ach Boha chval
a díky vzdávej!
...“*

(soukromý archiv Martina Strouhala)

4. TVORBA A PŘÁTELÉ

4.1. Turistika

Martin Strouhal byl vášnivým turistou. Procestoval nejen Československo, ale také Německo, Polsko a Litvu. Tato vášeň, spojená s láskou k rodnému kraji, dala vzniknout několikera turistickým průvodcům v rámci edice *Propagace Litovelska*, jejichž cílem bylo přiblížit krásy vlasti i ostatním a inspirovat je k objevování tamní krajiny na vlastní kůži.

Díky turistice se též seznámil se známým spisovatelem Petrem Bezručem (1867–1958), s nímž jej spojovala láska k horám. Bezruč, vl. jm. Vladimír Vašek, byl pověstný svými „výplazy“ na Lysou Horu v Beskydech. Jejich přátelství dokazuje kniha, již Martin Strouhal napsal na Bezručovu počest k výročí sta let od jeho narození, pod názvem *Neznámý poutník* (1968). Nejen oblast Beskyd, ale i Olomoucko se stalo blízké srdci Petra Bezruče. Narodil se 15. 9. 1867 v Opavě, ale od roku 1939 až do své smrti žil v Kostelci na Hané v Červeném domku.

4.2. Neznámý poutník

Kniha vznikla jako memento Petru Bezručovi, tolik Martinem Strouhalem obdivovaného již od studentských let. Spíše, než jako autora, v ní popisuje Bezruče jako člověka, jako přítele a vášnivého turistu. Autor vypráví nejen o přátelství jeho samotného, ale též o básnickově přátelství s jinými osobnostmi Hané, což dokládá jejich vzájemnou soukromou korespondencí.

Mezi nimi byli například Alois Záborský, vl. jm. Alois Červínek, spisovatel z Nákla, se kterým se sice Bezruč osobně neseťkal, sledoval však jeho tvorbu a obdivoval jeho humor, což dokládá jejich vzájemná korespondence. Dílo *Břehule, čili poslední hastrman na Hané* (1919) věnoval právě Bezručovi. Mezi dalšími byli spisovatel, představitel ruralismu, ze Seničky u Litovle, Josef Koudelák, jenž Bezručovi věnoval dílo *Petr Bezruč na Hané: několik kapitol k básnickovým osmdesátinám* (1947), básnířka Ludmila Losíková, která stejně tak svoje dílo k básnickovým narozeninám pojmenovala: *Petr Bezruč na Hané: K osmdesátinám básnickovým hrst vzpomínek na jeho příchod na Hanou* (1947), prozaik a básník Eugen Stoklas, spisovatel duchovní literatury prof. Václav Stratil či známý sportovec Gustav Frištenský.

Schvalování díla bylo před svým vydáním doprovázeno zdoluhavými byrokratickými postupy. V jednom ze svých dopisů svému příteli, akademickému sochaři Karlu Otáhalovi,

ze dne 28. 8. 1967, autor píše: „...*Já sám mám kříž s publikací o Bezručovi. To je nekonečná tasemnice schvalování a povolování, že člověk by tím nejraději švihl někde do kouta a šel na procházku.... ONV v Olomouci velmi vřele doporučil cenné mé dílko Krajskému národnímu výboru v Ostravě – odboru pro školství a kulturu – do jehož kompetence spadá schvalování publikací většího rozsahu... KNV Ostrava publikaci schválil, ale pod podmínkou, že dá souhlas i Památník P. Bezruče v Opavě s posudkem... Já jsem dokázal napsat tak rozsáhlé dílo za tři neděle – /týdny/ ale schvalovací řízení trvá již 4 měsíce!...*“ (soukromý archiv Martina Strouhala)

Strouhal se netají obdivem k tomuto, v jeho očích, velikánovi české básnické tvorby, zejména však k nezlomnému, zásadovému a velmi skromnému člověku. Jak sám píše, lásku k němu získal již v letech studií na prostějovské zemské vyšší reálce, a to díky profesoru chemie Václavu Horákovi, který studentům často přednášel básně ze *Slezských písní*.

Poprvé se s ním osobně setkal ve Frenštátu pod Radhoštěm v roce 1933, kde byl v té době na výletě. V hostinci, kde se ubytoval, potkal svého přítele, studenta práv, A. Pírka, jenž tam byl též na výletě se svým strýcem prof. dr. Antonínem Pírkem, ale také Petrem Bezručem. Martin Strouhal vzpomíná na Petra Bezruče jako na málomluvného, vysokého člověka s knírem a malýma tmavohnědýma očima pod hustým obočím. Nezapojoval se příliš do hovoru, spíše poslouchal. Až do doby, než se řeč stočila na téma cestování. V tu chvíli ožil, rozmluvil se, čišela z něho energie a humor s prvky sarkasmu jak vůči jiným, tak vůči sobě samému.

Druhé setkání proběhlo o mnoho let později, v roce 1944. Iniciátorem byl Strouhalův přítel, básník, prozaik a představitel ruralismu, Jan Koudelák, jenž Strouhala dovedl k Ludmile Losíkové do „salónu“. Tam se seznámil i s dalšími osobnostmi umění, jako například s Josefem Vacou, kosteleckým rodákem, národopisným pracovníkem, básníkem, tvůrcem rozhlasových relací a nadaným vypravěčem, sochařem Karlem Otáhalem, spisovatelem Karlem Mlčochem, prozaičkou a básnířkou, prostějovskou rodačkou, Hermou Svozilovou-Johnovou a jinými.

4.2.2. Ludmila Losíková a „salón“

Ludmila Losíková (1895–1964) se narodila v Kostelci na Hané, kde prožila celý svůj život. S Petrem Bezručem se znali od dětství, z doby, kdy se v Kostelci v domě jejích rodičů léčil s plicním onemocněním. Celý život se zajímala o kulturní dění městečka a byla v něm též aktivně činná. Díky práci v tamním národopisném spolku se seznámila s různými osobnostmi kultury.

Byla manželkou MUDr. Losíka, Bezručova osobního lékaře. Losíkův bratr František se s Bezručem přátelil a spolupracoval s ním. Doma pořádala tzv. dýchánky, kterých se účastnily různé osobnosti světa umění. Mezi nimi i Petr Bezruč, „stařeček“, jak jej ve své knize oslovuje Martin Strouhal, který rád chodíval mezi „mládež“. Sedával vždy zády k oknu, aby na ostatní dobře viděl, zapálil si doutník či cigaretu a poslouchal. Někdy se však sám zapojil do debaty. Tématem rozprav byla většinou politika a literatura. Mluvílo se o literárních novinkách. Bezruč měl přehled o současné literatuře. Mnohé autory znal osobně, jiné jen z jejich děl.

„A mnohdy „píšící mládež“ vyslechla mnohá kázání, neboť podle něho „není kostelíčka, aby v něm nebylo kázáníčka“. A „mládež“ byla na stařečkovu přízeň hrdá a ráda vyslechla i pochvalu, která povzbuzovala.“ (Strouhal, 1968, s. 99)

8. července 1945 jel Martin Strouhal do Kostelce k Losíkům za Karlem Otáhalem, rodinným přítelem, jenž jej měl malovat. S nimi dvěma tam byl i Petr Bezruč. Otáhal seděl bokem, aby Strouhala maloval z profilu. Bezruč seděl naproti Strouhalovi a poslouchal jeho vyprávění o věznění v Osvětimi. Bezručův soustředěný obličej tolik Otáhala upoutal, že místo Strouhala namaloval jeho. Portrét však nepodepsal, jelikož k tomuto portrétu neměl svolení. O Bezručovi bylo totiž známo, že se nerad nechával jakkoliv portrétovat. I jeho fotografie byly povětšinou pořízeny tajně, aniž by o tom básník věděl.

Karel Otáhal vytesal v roce 1947 Bezručův portrét z profilu do skály pod Hradiskem u Velkých Opatovic, jež kdysi bývalo opevněním. Tento portrét věnoval básníkovým osmdesátým narozeninám. O pět let později tamtéž vytesal podobiznu skladatele J. B. Foerstra. Svou podobiznu básník poprvé uviděl, když jej tam za nedlouho vzal Martin Strouhal na „výplaz“. Že byl příjemně překvapen, dokazuje text zasláný Otáhalovi do Prahy: *„Byl jsem líbezně zklamán výtvořem zdunovým“ (Strouhal, 1968, s.132),* či báseň:

*„Zastavil ses, nejda dále
a s údivem jsi se ptal:
co za čerta na té skále
vyryl Maestro Otáhal?“*

(Strouhal, 1968, s.132)

V témže roce se na to místo Bezruč vydal ještě jednou, tentokrát se svým přítelem, Gustavem Frištenským.

Martin Strouhal se s Bezručem naposledy setkal na oslavě jeho devadesátých narozenin 15. 9. 1957. Tehdy se u něho doma v Kostelci sešlo mnoho známých osobností z řad spisovatelů z Prahy, Brna, Ostravy a Bratislavy. Mezi nimi byli například Vilém Závada, Marie Majerová, František Branislav, Milan Rusínský, literární historik a kritik František Buriánek a další. Ti Bezručovi, kromě jiného, dovezli také dopis od prezidenta Antonína Zápotockého.

Bezruč zemřel 17. 2. 1958 v Olomouci.

4.3. Další tvorba

Martin Strouhal byl, kromě jiného, sběratelem bájí a pověstí ze svého okolí. Ty publikoval ve dvou knihách s ilustracemi svého přítele, loštického rodáka, akademického malíře Huga Šilberského (1920–1974). První z nich *Báje a pověsti* byly vydány v roce 1944 následované *Kyticí pověstí* z roku 1947. Druhou z nich autor dedikoval Petru Bezručovi. Obě knihy byly opět vydány vnukem autora, Martinem Strouhalem, k výročí sta let od narození svého dědečka. Knihy nesou název *Báje a pověsti z Litovelska, Bouzovska a Lošticka* (2007) a *Báje a pověsti z Konicka, Litovelska a Bouzovska* (2008). Obě opět obsahují ilustrace Huga Šilberského. V těchto dílech se čtenář dozví například o znaku města Litovle, o Chrámu přátelství u Řimic, o vodníkovi u Myslechovic, o ohnivém psu u Dubčan, o založení Bouzova, o vodníku z Loštic a o mnohých jiných pověstech z této oblasti. Znovu vydané knihy vešly do povědomí veřejnosti ještě před tím, než spatřily světlo světa, a to díky mediálně známému soudnímu procesu s Josefem Milarem z Prostějova, který tyto báje a pověsti vydal bez souhlasu dědiců v roce 2007 pod názvem *Zlatá kniha bájí a pověstí*. Dílo také obsahovalo původní ilustrace akademického malíře Huga Šilberského. V roce 2009 uznal soud Josefa Milara vinným z plagiátorství a nakázal výtisky zničit. Obě nově vydané knihy *Báje a pověsti* byly díky svému úspěchu brzy zcela rozebrány.

Ve Vlastivědném muzeu v Litovli je uloženo další z děl Martina Strouhala *Navštivte Litovelsko* (1948). Jedná se o brožuru popisující zajímavosti Litovle a okolí, například Bouzov či jeskyně v Mladči, jež sloužila k rozvoji cestovního ruchu.

V roce 1967 vydal soukromým tiskem sbírku básní, věnovanou svým dětem a přátelům, nazvanou *Plamen v prázdnu. Z tisíce klíčků* (1972) je básnické dílo, které „Vydal Martin

Strouhal, Litovel, jako soukromý tisk pro své přátele k 11. dubnu 1972, tj. ke dni svých šedesátých pátých narozenin.“ (Strouhal, 1972) nákladem 100 výtisků. Knihu věnoval spisovateli O. F. Bablerovi a akademickému malíři Aljo Beranovi, jenž je mimo jiné autorem loga Univerzity Palackého v Olomouci z roku 1946. Všechny básně se již podle svých názvů nesou v duchu autorovy záliby v květinách. Některé z nich autor věnoval svým přátelům, jako například *Pivoňky I* posmrtně Ludmile Losíkové či *Svlačec* Ludmile Hermanové, která byla i se svou rodinou koncem padesátých let vězněna komunistickým režimem. V roce 2012 byla Konfederací politických vězňů oceněna tzv. Muklovským válečným křížem. Báseň *Petrklíč* věnoval Heřmanu Josefu Tylovi, západočeskému opatovi, vězněnému nacisty i komunistickým režimem.

Země milovaná (1982) je předposlední sbírkou Martina Strouhala. Autor se vrací do míst, která jako mladý prochodil. Kniha je nostalgickou vzpomínkou na šťastné chvíle, které prožíval při svých výletech po přírodních krásách naší země. Jeho lásku k rodnému kraji lze vyčíst již z první básně, nazvané *Zpěv o rodné zemi*, kterou věnoval svému příteli O. F. Bablerovi:

...

*Krásná jako slunce na nebeské báni,
jako matka, jež se nad kolébkou sklání –
jenom zrádce zapomíná na ni!
Na poslední cestě k věčné Boží dlani
dá ti rodná země matky požehnání...*

(Strouhal, 1982, s. 7)

Posledním básnickým počinem, a zároveň poslední vydanou knihou, je *Loučení s Vilémem Zavadou* (1983). Toto dílo bylo napsáno po smrti Strouhalova přítele, Viléma Závady (30. 11. 1982).

5. OBDOBÍ PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE

5.1. Veřejná činnost

V roce 1945 byl Martin Strouhal za svou odbojovou činnost jmenován do funkce předsedy ONV v Litovli. Po únorovém převratu v roce 1948 působil tamtéž jako místopředseda.

Zároveň byl dne 15. 5. 1945 jako vládní zmocněnec jmenován vedením prací na obnově nacisty vypálené obce Javoříčko.

Okresní správa v Litovli

15.5.1945

Potvrzení

Tímto se potvrzuje, že soudruh Martin Strouhal je hlavním komisařem a předsedou zdejšího okresu.

Za vojenskou správu

Za Okresní Národní Výbor v Litovli

Velitel

Komisař

Kapitán

(soukromý archiv Martina Strouhala)

5.1.1. Javoříčko

Javoříčko se nachází v Olomouckém kraji poblíž Bouzova a jeho počátky spadají do poloviny 14. století.

Původní vesnice se dne 5. 5. 1945 stala dějištěm krutého konání nacistických vojsk, kdy téměř celá vesnice byla vypálená. Jednotky SS v té době sídlily na hradě Bouzov. Z třiceti čtyř domů nebyla zničena pouze škola, kaplička, obytný dům a stodola. Bylo zde též vyvražděno 38 mužů ve věku od 15 do 76 let.

Po válce začaly práce na obnově obce, která byla znovu postavena, avšak o několik desítek metrů vedle té původní.

Dnes tuto tragédii připomíná památník, vytvořený sochařem Janem Třískou a architektem Miroslavem Putnou k desetiletému výročí vypálení obce. Je tvořen náhrobní deskou s kresbou, znázorňující vypálení obce a jmény zavražděných mužů. Poblíž stojí sousoší šesti osob. V čele desky je kamenný kříž z roku 2010 s trnovou korunou, stojící na podstavci s nápisem „*Společný hrob 38 mužů zastřelených dne 5. 5. 1945 německou jednotkou SS*“

5.2. Život od 50. let 20. století

Od roku 1955 byl zaměstnán ve Vápence Měrotín jako účetní, kde pracoval až do důchodu. Pozice účetního ho tak doprovázela jak při prvním, tak i posledním zaměstnání. Po odchodu do penze se věnoval už jen psaní a zahrádkaření. Celé dny trávil ve své zahradce, kde pěstoval svoje oblíbené hortenzie, na které byl patřičně pyšný.

Martin Strouhal zemřel 2. 11. 1987 ve věku osmdesáti let.

6. DALŠÍ OSOBNOSTI HANÉ

Hanácký region je rodištěm či pozdějším působištěm mnoha osobností umění. S několika z nich se Martin Strouhal přátelil. Kromě již zmíněných spisovatelů Petra Bezruče, Ludmily Losíkové či akademického sochaře Karla Otáhala, k nim též patřili například Jan Čep, O. F. Babler, Josef Koudelák, Josef Vaca, Alois Volkman, Hugo Šilberský či Eduard Wondrák.

6.1. Karel Otáhal (1901 –1972)

Narodil se 19. 1. 1901 v Kostelci na Hané. Jeho otec padl v 1. světové válce. Po jeho smrti byl dán do učení do mlýna. Jeho láska ke kresbě se stala důvodem pro studium Umělecko-průmyslové školy v Praze. Jelikož byl obor malířství zcela obsazen, začal studovat sochařství. Kreslení se však věnoval i nadále.

Tvorba

Prvním dílem Karla Otáhala, ještě během studií, byla socha houslisty a skladatele Jana Kubelíka, na které se projevil autorův velký talent. Byl proto vyslán na stipendijní studijní cestu do Paříže. Následně odjel, na základě stipendia italské vlády, studijně do Říma. Portréty z řad umělců se staly jeho hlavní uměleckou činností. Jeho věhlas se brzy rozšířil i za hranice republiky. Vystavoval nejen u nás, ale i v zahraničí, převážně v Paříži a v Londýně.

Mezi portrétované osobnosti patřil i Otáhalův přítel, Petr Bezruč, jenž se stal objektem umělcova zájmu dokonce několikrát. Kromě reliéfu pod Hradiskem u Velkých Opatovic, z roku 1947, vytvořil i básníkovu sochu v nadživotní velikosti. Tato socha, vysoká 2,55 m, byla v Praze odlita do bronzu a určena pro slavnostní odhalení v Kostelci na Hané, které se uskutečnilo 7. 4. 1968. Otáhal zaslal Martinu Strouhalovi několik fotografií, na nichž je zachycen v kostelecké sokolovně s právě dokončenou sochou. Na ní pracoval od 3. 4. do 3. 6. 1967. Následně jej osobně pozval na slavnostní odhalení: *„Milý Martine! Zvu Tě co nejsrdečněji i Tvou choť na odhalení mé sochy Petra Bezruče v Kostelci na Hané, které bude dne 7. dubna v 11. hodin dopoledne... Dnes jsem přijel z Prahy. Socha je v Kostelci, ale nestojí.“* (soukromý archiv Martina Strouhala). V roce 1967 vytvořil pro Unesco pamětní medaili Petra Bezruče ke stému výročí básníkova narození. Je také autorem posmrtné Bezručovy masky.

Karel Otáhal byl rodinným přítelem rodiny Strouhalů. Trávil u nich prázdniny. Se synem Martina Strouhala chodíval do přírody a učil ho kreslit. Zemřel 23. 8. 1972 ve Velkých Opatovicích. Za svůj život vytvořil více než 470 soch, plastik, reliéfů a kreseb.

6.2. Jan Čep (1902–1974)

Tento katolický prozaista a esejista se narodil 31. 12. 1902 v Myslechovicích u Litovle. Byl nejstarší z deseti dětí. Překládal prózu z italštiny, francouzštiny a španělštiny. Studoval na gymnáziu v Litovli, kde ho učil Eugen Stoklas (1882–1963), básník, dramatik a překladatel. Následné studium češtiny a angličtiny na FF UK však nedokončil. Poté se stal profesionálním spisovatelem. Žil střídavě v Praze, Berouně, ve Slapech a také podnikal studijní cesty do Anglie, Španělska, Jugoslávie, Itálie a Francie, kam v roce 1948 emigroval a usadil se tam natrvalo. V letech 1951–1955 však pobýval v Mnichově a působil tam jako komentátor rozhlasové stanice Svobodná Evropa. Zemřel 25. 1. 1974 v Paříži, v jejíž těsné blízkosti byl pohřben.

Tvorba

Po ukončení studia na gymnáziu začal pod pseudonymem Jan Milovický publikovat v ostravském Moravskoslezském deníku, následně v časopisech, mezi nimiž byli například Cesta, Tvar, Akord, Kvart, Obnova, Vyšehrad a další. Také psal pod jmény Josef Bříza a Jiří Drs. Po emigraci přispíval do časopisů Nový život (Řím), Svědectví (Paříž) a Proměny (New York).

Redigoval romány Epika (1936-39) a 1. svazek edice Vavřín (1942). Jeho tvorba byla později publikována i v samizdatu. V letech 1981–1983 to bylo šestisvazkové dílo *Sebrané spisy J. Č.* (ed. B. M., tzn. Bedřich Fučík a Mojmír Trávníček). K dalším patří například *Holubí princezna* (1977) či *O Paulu Claudelovi* (1981) aj.

Mezi jeho díla patří například soubory povídek *Dvojí domov* (1926), *Vigilie* (1928), *Zeměžluč* (1931), *Letnice* (1932), *Děravý plášť* (1934), *Modrá a zlatá* (1938), *Tvář pod pavučinou* (1941), *Polní tráva* (1946) aj. Jeho jediný román *Hranice stínu* (1935) byl v roce 1996 zfilmován pod stejným názvem v režii Martina Müllera.

Patřil k nejbližším přátelům Martina Strouhala. V dopisu ze dne 15. 11. 1945, který mu Jan Čep napsal, zmiňuje, mimo jiné, svůj názor básnické dílo *Osvěncím*:

„...*Vaše básně jsem si přečetl s trnutím ve všech údech i v srdci. I když je ve formě sem tam cítit ozvěnu některých mistrů čes. moderního verše, zní Váš hlas, vydávající strašné svědectví, zcela autenticky. Bud' jak bud', je to dokument otřásající...*“ (soukromý archiv Martina Strouhala).

6.3. Otto František Babler (1901–1984)

Tento překladatel, spisovatel, vydavatel a polyglot se narodil 26. 1. 1901 v Zenici, ležící v Bosně a Hercegovině. Otec, Otto Babler, jenž zemřel krátce po Ottově narození, byl rakouský Němec a matka, Jindřiška Bablerová, byla Češka. Po smrti Otty Bablera se Jindřiška se synem odstěhovali do Prijedoru k rodině své sestry, provdané Letochové. Obecnou školu navštěvoval Otto nejdříve v Prijedoru a dokončil ji v Sarajevu, kam se v roce 1910 přestěhovali. Poté tamtéž studoval reálku Franje Josipa I., která v té době patřila ke školám s lepší úrovní. Sarajevský atentát na rakousko-uherského následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este dne 28. 6. 1914 měl za následek vypuknutí 1. světové války a následnou evakuaci Sarajeva.

Bablerovi se s rodinou sestry Jindřišky odstěhovali na Moravu, do Olomouce-Chválkovic. Původně tam měli v plánu zůstat jen přechodně a po válce se vrátit zpět do Sarajeva. Nakonec v Olomouci zůstali. Otto pokračoval ve studiích na Německé reálce v Olomouci, kde maturoval v roce 1919. V Olomouci se mu z počátku nelíbilo, nakonec si ji však zamiloval natolik, že na tomto místě setrval do konce života. S Martinem Strouhalem ho, mimo jiné, pojila láska k přírodě. V roce 1928 se oženil s Marií Mejsnarovou a oba manželé se odstěhovali do Samotišek u Olomouce. V roce 1936 získal československé občanství. O. F. Babler zemřel 24. 2. 1984 v Olomouci.

Tvorba

Jazykovou vybavenost získával Babler již od dětských let, kdy jeho matka dbala na to, aby mluvil česky i německy. Díky prostředí, ve kterém vyrůstal, se naučil také srbochorvatštině a na bohoslužbách v kostele se naučil i latinsky. O jazyky se zajímal celý život. V průběhu následných let se naučil též slovinsky, bulharsky, rusky, anglicky, francouzsky a italsky. Ze všech uvedených jazyků překládal do češtiny. Z češtiny pak i do angličtiny a němčiny.

V letech 1926 až 1947 vydával také ve vlastní bibliofilské edici *Hlasy*, v níž vyšlo celkem 48 jeho titulů. Mezi nimi byl například překlad sbírky Rainera Maria Rilkeho *Mädchengebete zu Maria* (1926) pod názvem *Modlitby dívek k Marii* (1926). Dalšími editorskými počiny byly

tematické antologie, které obsahovaly básně českých i zahraničních autorů, například: *Knížka o koni*, *Knížka o slunečnici*, *Strom ze srdce* a další, či legendy, mezi které patří: *Slovanské legendy*, *Jak smrt přišla do světa*, *Ruské apokryfy*, *Srbské legendy* a jiné. Posledním vydaným dílem této edice byl překlad dvou básní chorvatského spisovatele Iva Vojnoviće *Vox Clamans* (1946).

Překlad Dantovy *Božské komedie* (1952) patří k Bablerovým vrcholným počínům. Na tomto díle pracoval společně s Janem Zahradníčkem, jenž dílo zrevidoval a provedl v něm opravy. Do němčiny pak Babler přeložil Máchův *Máj* (1983), který vydalo německé vědecké nakladatelství Böhlau-Verlag v Kolíně nad Rýnem v rámci německé slavistické knihovny. Toto dílo však nevstoupilo do podvědomí veřejnosti. Babler je autorem překladů mnoha dalších zahraničních spisovatelů, jako například T. S. Eliota, S. Lewise, W. Shakespeara, Marie de Saint-Exupéryho, G. Boccaccia a dalších.

6.4. Josef Koudelák (1906-1960)

Básník, prozaik, folklorista a představitel ruralismu, Josef Koudelák, se narodil 26. 2. 1906 v Seničče u Litovle. Po maturitě na litovelském reálném gymnáziu studoval na učitelském ústavu v Olomouci. V letech 1926-1958 působil jako učitel v Července, ve Slavětíně u Litovle, v Novém Jičíně, v Renotách u Litovle, v Uničově, v Náměšti na Hané, ve Šternberku a ve Štarnově u Šternberka. V letech 1958-1960 byl ředitelem základní školy v Bělkovicích u Olomouce. Zemřel 28. 8. 1960 v Bělkovicích u Olomouce.

Tvorba

Do časopisů Koudelák přispíval svými fejetony a básněmi již jako student. Z lásky k Hané se vyznal ve své básni *Senička* (1929). Vesnický život zobrazil v románech: *Hraničáři* (1934), *Radlice boží* (1941), *Skála puká* (1943), *Vítězná chudoba* (1943), aj. Petru Bezručovi věnoval publikaci *Petr Bezruč na Hané: několik kapitol k básnickovým osmdesátinám* (1947). S Josefem Vacou a Josefem Vrbkou publikoval dva svazky pověstí nazvané *Pověsti z kraje básníka F. S. Procházky* (1939, 1940). Koudelák napsal také několik knížek pro děti a mládež, jako například *Mateřidouška: Pohádky z Hané* (1944), *Dědina ve veselých botách: Pohádky z Hané* (1957) či *S větrem o závod* (1958).

6.5. Josef Vaca (1904-1966)

Narodil se 15. 3. 1904 v Kostelci na Hané. Jeho rodina pocházela ze starého selského rodu. Studoval na Učitelském ústavu v Olomouci. Poté působil na Slovácku. V roce 1931 přesídlil do Náměště na Hané, kde působil jako učitel měšťanské školy. Od roku 1948 žil v Olomouci, kde učil sborový zpěv na dívčí škole Komenium. Od roku 1952 až do důchodu v roce 1966 učil na Fučíkově pedagogické škole pro vzdělávání učitelů národních škol a na Pedagogickém institutu.

Spisovatelský a vypravěčský talent zdědil po své matce, zpěvačce a vypravěčce. Zájem o hanácký folklor se u něho začal rozvíjet již v dětství, když trávil čas se svými příbuznými a poslouchal jejich vyprávění. To poté využil ve své tvorbě. Zemřel dne 11. 8. 1966 v Olomouci.

Tvorba

Josef Vaca byl sběratelem hanáckých písní a pověstí, prozaik, básník, národopisný pracovník, autor rozhlasových relací a divadelních her. S Josefem Koudelákem a Josefem Vrbkou spolupracoval na díle *Pověsti z kraje básníka F. S. Procházky* (1939, 1940). V roce 1938 se začaly pořádat hanácké literární večery a besedy, které měly udržovat tradice národní kultury. Vaca byl, společně s Josefem Koudelákem a Stanislavem Krejčím, jejich významným aktérem. Tyto večery se konaly nejprve v Olomouci, poté v Brně, Jevíčku či Prostějově. V roce 1942 byly nacisty zakázány. Podobné večery pak byly obnoveny až po válce, a to díky činnosti právě vzniklého Sdružení spisovatelů z Hané (1947).

Jeho rozhlasové relace uváděl Československý rozhlas v Brně, Ostravě a také Olomouci, kde byla například uvedena Vacova rozhlasová adaptace Procházkaova díla *Přástky* (1935). Se spisovatelem Stanislavem Krejčím pak sestavili cyklus národopisných pořadů *Rok na Hané* (1941). Josef Vaca je autorem více než sta rozhlasových pořadů s národopisnou tematikou. Úspěšným se stal cyklus hanáckých lidových písní *Haná zpívá*.

Svoje výzkumy také publikoval v různých časopisech a také knižně pod názvem *Hanáckým krajem Mánesovým s pověstí a zkazkou* (1948). Z divadelních her lze jmenovat například *Libánky na Hané* či *Mánes na Hané* (1940), jež byla původně rozhlasovou hrou. Vacův oblíbený malíř Josef Mánes se stal inspirací také pro Vacovu básnickou tvorbu. Sbírkou deseti básní *Mánesovské melancholie* však zůstala pouze v rukopise. Povídka *Obrázek lásky* pak popisuje vznik Mánesova obrazu „Libánky na Hané“.

6.6. Alois Volkman (1937)

Básník Alois Volkman se narodil 18. 9. 1937 v Chudobíně do rodiny faráře Církve československé husitské. Byl vychováván v křesťanském duchu, což ovlivnilo i jeho tvorbu. Po maturitě na litovelském gymnáziu v roce 1955 studoval na Lékařské fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, kterou dokončil v roce 1961. Poté až do důchodu v roce 1997 pracoval ve svém oboru. Nejdříve v Okresním ústavu národního zdraví v Kladně, od roku 1968 jako obvodní lékař v Otvovicích a jako vedoucí lékař okresního oddělení zdravotní výchovy v Kladně. V důchodu ještě působil jako praktický lékař v Libčicích nad Vltavou (2001-2004) a v roce 2005 jako lékař Domova sv. Karla Boromejského v Řepích. Kromě křesťanství Volkmana též ovlivnili přátelé z řad církevních představitelů či básníků, mezi kterými byli O. F. Babler, Alois Rečka či Jaroslav Seifert, jehož byl i osobním lékařem.

Tvorba

V letech 1959-1961 začaly jeho básně vycházet v univerzitním časopisu *Tribuna*, následovala *Lidová demokracie*, *Květy*, *Zemědělské noviny*, *Mladá fronta*, *Literární noviny*, *Literární měsíčník* aj.

Volkman debutoval básnickou sbírkou *Malá vizita* (1976), následované sbírkami *Tlak mé krve* (1979) a *Bez receptů* (1983). Vydání těchto tří sbírek se neobešlo bez cenzury, která znamenala vypuštění některých částí, v nichž kritizoval státníky, ale i ty s biblickým motivem. Proto je básník mnohem později vydal znovu, tentokrát v jejich plném znění, v souborném díle pod názvem *Námluvy Aeskulapovy* (2009). Autorovo vážné onemocnění dalo impuls k vydání básnického výboru *Znovuzrození* (1982, 1990), v němž vyzdvihuje důležitost víry v Boha. Sbírkou *In memoriam* (2010) napsal v době, kdy musel ze zdravotních důvodů podstoupit náročný operativní zákrok. V Bohu opět nachází bezpečí. Víra prochází celým jeho životem a dává mu sílu bojovat s nástrahami osudu.

K dalším tvorbě patří například sbírka básní a vzpomínek na Jaroslava Seiferta, vydaná vlastním nákladem, *Silent musae* (1991), text ve fotografické publikaci *Jaroslav Seifert 1901-2001* (bibliofilie, 2001), *Terče-to* (2007) a mnoho dalších děl z beletrie, výborů či příspěvků ve sbornících.

6.7. Hugo Šilberský (1920-1974)

Hugo Šilberský se narodil dne 26. 3. 1920 v Lošticích do rodiny stavitele. Brzy se s rodinou přestěhoval do Úsova, kde navštěvoval obecnou školu. V Olomouci pak studoval několik středních škol, které postupně střídal. Nakonec se přestěhoval zpět do Loštic, odkud dojížděl do reálného gymnázia v Litovli. Jeden z jeho učitelů, prof. Karel Homola, v něm objevil malířský talent a doporučil mu vydat se na malířskou dráhu. Šilberský byl v roce 1939 přijat na Akademii výtvarných umění v Praze. V roce 1940, po uzavření vysokých škol, se vrátil do Loštic, kde maloval kulisy a tvořil divadelní scény pro místní ochotnický soubor. V letech 1941-1942 se věnoval studiu sochařství u V. Makovského na Škole umění ve Zlíně. Ve Zlíně chvíli pracoval u Bati a také u sochaře Rudolfa Doležala v Olomouci.

V roce 1944 se stal členem Syndikátu výtvarníků v Praze. Po osvobození, v roce 1945, se do hlavního města vrátil, aby pokračoval ve studiu na Akademii výtvarných umění. V roce 1947 přestoupil na Pedagogickou fakultu Karlovy Univerzity v Praze. Tam studoval výtvarnou výchovu a tělesnou výchovu se zaměřením pro střední školy. V roce 1948 byl vyloučen ze všech vysokých škol v republice, jelikož byl synem živnostníka. Vrátil se tedy do Loštic, kde se věnoval svému řemeslu. Restauroval kostelní malby, v litovelském muzeu opravoval staré lidové truhly, maloval panoramata rodného kraje a ilustroval knihy i časopisy. Od poloviny padesátých let pracoval v třinecké válcovně plechu, kde zůstal až do odchodu do invalidního důchodu. Na odpočinek se vrátil opět do Loštic, kde se věnoval malování portrétů, zátiší, květin, krajinomalbě, ale i dřevorytu a linorytu. Zemřel ve svém rodném městě dne 18. 12. 1974.

Tvorba

Jeho prvním knižním ilustrátorským počinem se v roce 1943 staly pohádky Boženy Němcové a K. J. Erbena. V témže roce měl v Lošticích svoji první výstavu. Ilustroval také knihy svého přítele, Martina Strouhala, a to *Báje a pověsti* (1944) a *Kytici pověstí* (1947). V roce 1956 se konala jeho první samostatná výstava s vydaným katalogem výstavy. Pobyt v Buharsku, Polsku a Jugoslávii daly vzniknout další sérii Šilberského obrazů. Ty vystavoval v Lošticích v roce 1968. V okolí Loštic, v Úsově a v Loučce u Lipníka se vyskytují jeho nástěnné malby a fresky. Díla Huga Šilberského jsou převážně součástí soukromých sbírek a majetkem muzeí. Na trhu s uměním je lze vidět jen velmi vzácně.

6.8. Eduard Wondrák (1919-1996)

Jeden z dalších přátel Martina Strouhala, spisovatel a lékař Eduard Wondrák, pocházel z německo-české rodiny. Narodil se dne 27. 10. 1919 v Žatci. Brzy se však jeho rodina přestěhovala do Prahy. Po maturitě na reálném gymnáziu v Libni začal studovat na Univerzitě Karlově. Nejdříve filozofii, poté germanistiku, nakonec však zvítězilo studium medicíny. Za okupace dostal německé občanství po svém otci. Proto musel v roce 1939 přejít na německou univerzitu v Praze, kterou dokončil v roce 1945. České občanství mu bylo vráceno po válce. Musel pak projít nostrifikačním procesem dosaženého vzdělání, aby zde mohl vykonávat lékařskou profesi. Nejdříve v nemocnici v Litoměřicích, poté v Lovosicích. V roce 1955 se stal členem Státní komise pro výzkumné úkoly v úrazové chirurgii. V roce 1956 nastoupil na místo chirurga do Fakultní nemocnice v Olomouci. Stal se kandidátem věd, získal akademický titul docent a nakonec byl v roce 1991 jmenován profesorem. Mimo to pracoval také v Červeném kříži, Československé společnosti pro šíření věd a techniky při ČSAV a dalších. V roce 1984 odešel do důchodu. Ještě však učil na Střední zdravotnické škole v Olomouci. Zemřel 10. 4. 1996 v Olomouci.

Tvorba

Jako lékař publikoval své práce v našem i zahraničním odborném tisku. Celkem jich bylo více než 360. Své historické bádání směřoval k osudům lékařů a lékařů, kteří byli zároveň spisovateli (Ernst Weiss, Justus Erich Bollmann a další). Jeho největší obdiv však patřil německému lékaři Albertu Schweitzerovi, o němž napsal první českou monografii s názvem *Albert Schweitzer* (1968, 2. vyd. Albert Schweitzer a Lambaréné 1995). Také se pravidelně účastnil schweitzerovských setkání v Holicích v Čechách a vlastnil největší sbírku schweitzerovských reálií v naší zemi.

Mezi odborná díla z historie lékařství patří například: *Krev smyly deště* (1989), popisující období rakousko-pruského válečného konfliktu v roce 1866 a o tehdejších lékařských praktikách, nebo kniha, která vyšla až po autorově smrti, s názvem *Historie moru v českých zemích: o moru, morových ranách a boji proti nim, o zoufalství, strachu a nadějích i o nezodpovězených otázkách* (1999). Většina Wondrákova historického bádání se však zabývá olomouckým krajem, o němž publikoval svou práci i v Německu s názvem *Alma mater Olomucensis: kurze Geschichte der ersten Hochschule Mährens in Olmütz* (1965).

Již ve studentských letech byl aktivní v mládežnickém antifašistickém hnutí Mladá Kultura. To vydávalo stejnojmenný, avšak zakázaný, časopis. Wondrák byl jedním z těch, kteří jej redigovali. Publikoval také v revue *U: čtvrtletníku skupiny Blok* a ve *Studentském časopisu*. Koncem třicátých let spoluredigoval další antifašistický časopis *Mladá generace*. V roce 1950 byl podle jeho námětu natočen film *Případ dr. Kováře* v režii Miloše Makovce.

Wondrák byl také autorem beletrie. Vlastním nákladem vydal dvě básnické sbírky: *Pět kouzel a jiné básně* (1979) a *Ohlédnutí* (1994). K první z nich, která obsahuje pouze osm básní, napsal slova o autorovi Wondrákův přítel O. F. Babler.

ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo přiblížit život Martina Strouhala a jeho vliv na autorovu tvorbu. V životopisné části jsem se zaměřila převážně na období 2. světové války, na Strouhalovu odbojovou činnost v rámci Sokola, následné zatčení a věznění v Osvětimi. To vše v kontextu s analýzou díla *Osvěncim*, které napsal během svého nedobrovolného pobytu v koncentračním táboře. Snažila jsem se přiblížit autorovy útrapy i pocity vložené do zmíněného díla. Také jsem se soustředila na další díla, zejména na *Neznámého poutníka*, vzpomínkovou knihu na Petra Bezruče, jenž byl Strouhalovým blízkým přítelem. Ve své práci jsem uvedla i autory hanáckého regionu, kteří měli s autorem nějakou spojitost.

Při psaní své práce jsem vycházela převážně z vyprávění a soukromého archivu rodiny Strouhalů.

Martin Strouhal byl člověkem velmi činorodým v různých oblastech. Byl oblíbeným učitelem, pořádal pro děti letní tábory, které mívaly hojnou účast. Miloval kraj, ze kterého pocházel. Ten se snažil lidem přiblížit ve své tvorbě jako básník, sběratel místních bájí a pověstí i jako autor řady turistických průvodců z Litovelska. Aktivně pak svůj kraj podporoval jako osoba veřejně činná, když vykonával funkci předsedy ONV v Litovli. Také byl jako vládní zmocněnec pověřený vedením prací na obnově ve válce zničené obce Javoříčko.

Mým dalším cílem bylo poukázat na tuto skutečnost a připomenout odkaz Martina Strouhala jako člověka, který pro svůj kraj učinil mnohé, ať už na poli uměleckém, tak i ve veřejném sektoru.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

PRIMÁRNÍ LITERATURA A ZDROJE

Soukromý archiv Martina Strouhala

STROUHAL, Martin. *Báje a pověsti z Litovelska, Bouzovska a Lošticka*. 2., upr. vyd. Ilustrace Hugo Šilberský. Štítý: Veduta, 2007. ISBN 978-80-86438-19-1.

STROUHAL, Martin. *Neznámý poutník: Petr Bezruč - Litovel a Litovelsko*. 1. vyd. Litovel: Spojený závodní klub TESLA Litovel, 1968.

STROUHAL, Martin. *Osvěncím*. 1. vyd. Loštice: Společenská knihtiskárna, 1945.

STROUHAL, Martin. *Z tisíce klíčků*. Litovel: soukr. tisk, 1972.

STROUHAL, Martin. Zpěv o rodné zemi. In: *Země milovaná*. Ostrava: Kroužek bibliofilů DKP Vítkovic, 1982, s. 7.

SEKUNDÁRNÍ LITERATURA A ZDROJE

FLIEGER, Jan. ... a poslední bylo Javoříčko. In: *Valka.cz* [online]. 2005 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.valka.cz/11106--a-posledni-bylo-Javoricko>

GARČIC, Jindřich. Památník obětí II. světové války v Javoříčku. In: *Virtuální procházka Olomouckým krajem* [online]. ©2006-2012 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.olomoucky-kraj.com/object.php?object=12>

HAVLÍK, Radim a Stanislava RYBIČKOVÁ. Soud: Milar Knihu bájí a pověstí opsal, má podmínku. In: *Prostějovský deník* [online]. Praha: VLTAVA-LABE-PRESS, a.s., 2009 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: http://prostejovsky.denik.cz/zpravy_region/soud-milar-knihu-baji-a-povesti-opsal20090409.html

HRABEC, Bohuslav. *Zastavení s Martinem Strouhalem*. Sedliště: Osvětová beseda Sedliště, 1986

Hradisko s reliéfy P. Bezruče a J. B. Foestra ve Velkých Opatovicích. In: *Jihomoravský kraj* [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.jizni-morava.cz/objekt/31645-hradisko-s-reliefy-p-bezruce-aj-b-foestra-ve-velkych-opatovicich>

HRDINOVÁ, Eva. *Otto František Babler*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-1838-4.

KALDA, Martin. Univerzita Palackého v Olomouci vybírá nové logo. In: *Design portál* [online]. 2015 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://www.designportal.cz/univerzita-palackeho-v-olomouci-vybira-nove-logo/>

Klášter a jeho historie. In: *Klášter premonstrátů Teplá* [online]. Teplá, 2015 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://klastertepla.cz/jak-se-k-nam-dostanete/item/8.html?showall=1>

Koudelák Josef. In: *Mikroregion Litovelsko* [online]. Litovel, ©2000-2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.litovelsko.eu/dr-cs/185-koudelak-josef.html>

MACHALA, Lubomír a spol. Alois Volkman. In: *Spisovatelé Univerzity Palackého*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 255-258. ISBN 978-80-244-3927-3.

MACHALA, Lubomír a spol. Eduard Wondrák. In: *Spisovatelé Univerzity Palackého*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 281-286. ISBN 978-80-244-3927-3.

MAREK, Pavel. Národopisná činnost Josefa Vaci. In: *Národopisné aktuality: Krajské středisko lidového umění ve Strážnici 1975 - číslo 4* [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://na.nulk.cz/1975/4/Nr.html>

Obrana národa. In: *Ministerstvo obrany ČR* [online]. Praha, 2008 [cit. 2015-06-21]. Dostupné z: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=10994>

OPELÍK, Jiří. Jan Čep. In: *Slovník české literatury po roce 1: po roce 1945* [online]. 2006 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=296&hl=jan+%C4%8Dep>

PAŇSTWOWE MUZEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU. Auschwitz I. In: *AUSCHWITZ-BIRKENAU: Memorial And Museum* [online]. 2015 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://auschwitz.org/en/history/auschwitz-i/>

PAŇSTWOWE MUZEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU. Auschwitz II-Birkenau. In: *AUSCHWITZ-BIRKENAU: Memorial And Museum* [online]. 2015 [cit. 2015-06-13]. Dostupné z: <http://auschwitz.org/en/history/auschwitz-ii/>

PAŇSTWOWE MUZEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU. KL Auschwitz-Birkenau. In: *AUSCHWITZ-BIRKENAU: Memorial And Museum* [online]. 2015 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://auschwitz.org/en/history/kl-auschwitz-birkenau/>

Petr Bezruč na Hané: Ludmila Losíková. In: *Databazeknih.cz* [online]. Polná, ©2008-2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.databazeknih.cz/knihy/petr-bezruc-na-hane-252682>

Petr Bezruč na Hané: několik kapitol k básnickovým osmdesátinám, Josef Koudelák. In: *Databazeknih.cz* [online]. [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.databazeknih.cz/knihy/petr-bezruc-na-hane-272750>

REES, Laurence. *Osvětim: nacisté a "konečné řešení"*. Překlad Zlata Kufnerová, Jana Jebáčková. V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005, 320 s., [16] s. obr. příl. Universum (Knižní klub). ISBN 8024214016.

SOBOTÍK, Jiří. Sokol v průběhu dějin. In: BÍLEK, Lubomír a kol. *Z historie Sokola na severní Moravě*. Mohelnice: Severomoravská župa sokolská ČOS, 2002, s. 4. ISBN 80-85083-39-6.

ŠAMAN. Javoříčské masakry. In: *Šamanovo doupe: Hospůdka u hřbitova* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://samanovodoupe.blogspot.cz/2015/10/javoricske-masakry.html>

ŠRÁMEK, Pavel. Studie a materiály předválečné armády: Českoslovenští vojáci v domácím odboji. In: *Československá armáda* [online]. 2003 [cit. 2016-04-22]. Dostupné z: <http://armada.vojenstvi.cz/predvalecna/studie/7.htm>

ŠTĚPKOVÁ, Tereza, Růžena BRÖSSLEROVÁ (VOGLOVÁ) a Petr BEDNAŘÍK. Osvětim. In: *Holocaust.cz* [online]. 2001, 26. 7. 2013 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www2.holocaust.cz/cz/history/camps/auschwitz>

ŠVEC, Martin. Karel Otáhal. In: *Kostelec na Hané: stránky města* [online]. Kostelec na Hané, 2009 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: http://www.kostececnh.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=67&Itemid=75

VÁLKA, Zbyněk. *Olomouc pod hákovým křížem: temná léta okupace 1939-1945*. Olomouc: Votobia, 2001, 155, [5] p. ISBN 80-719-8517-1.

VLČEK, Pavel. Šilberský Hugo. In: *Kouzlo ex libris* [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://magic-exlibris.webgarden.cz/rubriky/dalsi-autori-o-z/silbersky-hugo>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Věra Šnévajssová
Katedra nebo ústav:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Igor Fic, Dr.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Život a dílo regionálního autora 20. století – Martin Strouhal
Název v angličtině:	Life and Work of a Regional Author of the 20th Century – Martin Strouhal
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá životem a dílem Martina Strouhala. Cílem práce je přiblížit autorův život a tvorbu, zvláště období 2. světové války, odbojovou činnost a následné věznění v Osvětimi, v kontextu s analýzou díla Osvěňčim. Práce také zachycuje autorovu veřejnou činnost v regionu. Dále jsou zmíněni další autoři hanáckého kraje, kteří jsou nějakým způsobem se Strouhalem spjati.
Klíčová slova:	Martin Strouhal, autor, Sokol, Obrana národa, zatčení, Osvětim, Petr Bezruč, Javoříčko, básně, báje a pověsti.
Anotace v angličtině:	The Bachelor thesis deals with the life and work of Martin Strouhal. The aim of the work is to describe the author's life and work, especially during the 2 nd World War, his activity in the resistance and his subsequent imprisonment in Oswiecim, in the context of analysis of the work Osvěňčim. The thesis also describes the author's public activities in the region. Other authors of Haná region, who are linked to Strouhal, are mentioned in the thesis.
Klíčová slova v angličtině:	Martin Strouhal, author, Sokol, Defending the Nation, arrest, Oswiecim, Petr Bezruč, Javoříčko, poetry, myths and legends.
Přílohy vázané v práci:	0
Rozsah práce:	41
Jazyk práce:	Český